

čitne, obilujoče interesantnih podrobnosti. Žal, da se je pisec teh črtic preznatno omejil ravno v tej smeri, saj potopisi najdejo dovolj odjemalcev . . . Čitanja vredno je „Potovanje na Njegovega Veličanstva ladiji »Zenta«, ki se ga je udeležil l. 1899. za časa boksarske vstaje ter ga v svojem narečju pripoveduje priprost ogrski Slovenec, M. Damjan.

A. Debeljak.

F. S. Finžgarjevi zbrani spisi. I. zvezek. Pod svobodnim solncem. Povest davnih dedov. 1. knjiga. V Ljubljani, 1912. Založila Katoliška bukvarna. 8°. 284 str. Cena broš. 3 K, vez. 4 K. (Leposlovna knjižnica, 10. zvezek).

Ta široko zasnovani roman nam riše boje Iztoka, hrabrega vodje podonavskih Slovonov z Bizantinci za časa Justinijana. Finžgarjeva invencija je originalna, kljub temu, da spominja vedno veseli, zviti in strahopetni pevec in pivec Radovan na debelega poljskega viteza Zaglobo in hunski poveljnik Tunjuš v svoji strasti do Ljubinice na Tatarja Azijo. Avtor obvlada ogromno snov popolnoma; plastično in v krasnem jeziku nam riše življenje starih Slovanov in razkošnega bizantinskega dvora. Ti opisi nam pričajo o pisateljevih temeljitih študijah. Veliko je bilo zanimanje za ta naš najboljši zgodovinski roman, ko je izhajal pred leti v „Dom in svetu“, tem večje bo še sedaj, ko mu je junaška borba balkanskih Slovanov za svobodo podelila živo aktualnost. Ko izide še druga knjiga, bo treba posvetiti umotvoru daljšo študijo.

Dr. V. Z.

Andrej Rapè, Mladini. II. zvezek z 11 slikami. Ljubljana 1912. Izdalo in založilo „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“. 8°. 106 str. — III. zvezek: **Šoloodrasli mladini.** S 3 slikami. 8°. 112 str. Cena zvezku 1 K 50 vin.

Zopet dve knjižici, namenjeni mladini v pouk in zabavo. Vpraša se le, ali odgovarjata po svoji vsebini in po načinu pripovedovanja temu namenu. Prva obsega 13, druga pa 16 črtic, sličic ali kako bi jih že nazval, ki so vse več ali manj refleksivnega značaja: malo dejanja je v njih, zato pa tem več razmišljanja, lirične omlednosti, sentimentalne navlake, leporečnega besedičenja, skratka preveč lupin, a premalo jedra. Posamezne črtice ne kaže tu posebe ocenjevati. Dokaj dobro je označena otroška duša v prvi črtici, „Nemec“; največ veselega dejanja je v zadnji „Ukane Matjaževega Groga“, a kje je tu kaka ideja, ki naj bi blažila, vzgajala mlado dušo? „Zaklad“ ostane brez učinka, ker ga zaduši besedni plevel. „Vstajenje“ hrope pod težko simboliko; „Brez gospodinje“ pa je mladinskemu naziranjju neprimerna humoreska: Boštjančeva mati se je spotaknila ob štor, ko je nesla prašičem pominje, in se je ponesrečila pri padcu; njen mož je skočil na pomoč, „nesel je ponesrečeno ženo v hišo in naprtal vse štiri vogle hiše na pleča — in jel piti pelin“. Takih banalnosti je žalibog preveč v obeh knjigah, n. pr. Groga grozi golobu, ki ga ne more ujeti: „Lopnem te po kljunu, . . . da se ti zazdi, da je tvoj god! — Tudi vrat ti hitro zavijem, da se preseliš na oni svet, da še vedel ne boš, kdaj!“ (II. 92). Ali: „Med gledalci se je pojavil tak smeh, da je gospodu Alojzilu (!) postalo slabo. Gospe in gospodične so cvilile, da so bolela ušesa.“ (III. 37). Prva knjiga ima 11 slik, izmed teh je po naši sodbi le 6 ad hoc narisanih, 5 klišejev je pa že drugod porabljenih in so dotične črtice le prigodnice k tem klišejem, n. pr. „Njegov ljubljeneec“.

Nič ugodnejše ni naše mnenje o zvezku, namenjenem „šoloodrasli“ — zakaj ne: šoli odrasli? — mladini, posebno še, ker jo kazi nenavadno mnogo tiskovnih hib. Večidel nudijo žalostne slike iz našega kmetskega življenja, tako kar prva, „Prost sem!“, kjer fant, ki je pravkar izstopil iz šole, na prvem fantovskem večeru, pijan od žganja, ubije sovaščana gospodarja. Nič bolj zadovoljive

slike niso „Pijanec“, „Mlin“ in „Vaški Janez“. Nekaj komike, dasi prisiljene, je v „Slikarju“, z dolgim uvodom brez zveze z glavnim dejanjem, ali v „Vrhačevem Urhu“, čudaškem grobokopu, ki si da na prav poseben način zob izdreti. Fantastični alegoriji, ki jih mladina ne bo prav nič razumela, sta „Jesen je bila“ in „Po zemlji je hodila ljubezen“. Čemu ima opis lova „Na divjega petelina“ kar dve strani liričnega uvoda? — Čudno zagonetna stvar je „Na štoru“; gostobesedne refleksije „Na ladji“ pa nas presenetijo s končnim pozivom: Ne v Ameriko! Razmerno boljše slike so „Na stara leta“, „O hišni mir!“, tudi „Slepo dekle“. Dogodek iz Napoleonovega življenja, „Solnce je zašlo“, pa je kakor Pilat v veri. — Knjižici sta prav lično tiskani; če bi le ne bilo v besedilu toliko hib in netočnosti! Za primer naj bodo le sledeče: atlantski ocean, rdeče morje, pom-lad, čistilka, sinaha, vsklikniti, izpodtakniti itd. Kam pridemo, če bomo besede tako lepili: malopomalem, napolpodprt, snegobel, lejtesno(!)? Ali celo: Bognasvaruj hudega, fant, nehaj! (III. 15.) Bognasvaruj pišemo skupaj le kot evfemizem za „hudiča“, kakor tudi: nepridiprav, očenaš. — Inicijalke s tistimi grotesknimi priveski iz živalskega življenja se pač ne prilegajo značaju Rapetovih sličič; nekatere učinkujejo kakor zlobna ironija. Toda dovolj! Dvomimo, da bo mladina te knjige večkrat čitala; njih vsebina in oblika ne odgovarja tistim načelom, ki naj veljajo za mladinsko slovstvo, da bo dosegalo svoj namen. Ni nam jih treba iznova poudarjati, povedali smo jih lani v Lj. Zvonu (str. 664) o priliki ocene Meškove knjige „Mladim srcem“.

J. Wester.

Henrik Sienkiewicz, Skozi pustinje in puščavo. Roman iz Mahdijevih časov. Prevel dr. Leopold Lenard. V Ljubljani 1912. Založila Katoliška bukvarna. (Ljudska knjižnica, 17. zvezek). 8°. 498 str. Cena broš. 2 K 80 v, vez. 3 K 90 v.

Sienkiewicz je nam posebno znan kot pisatelj plastičnih zgodovinskih romanov. Začel je kot feljtonist in novelist ter se mogočno razmahnil v romanu. Dasi velja pred tujino za največjega poljskega beletrista, ni mogel nikdar ustvariti dela, ki bi popolnoma zadovoljilo umetniški čut. Večina del je nekaka vsota feljtonov, ki jim manjka prave koncentracije in zaokroženosti; vsako poglavje je efektna slika zase. V romanih iz davne Poljske je bil preveč rodoljub in ni videl tudi senčnih strani domovine, ki jih je odkril Vyspiánski z boleštnim posmehom; v delu „Quo vadis?“ pa je ostal bolj pri dramatični površini in ni čutil krize, ki se je vršila v človeku ob propadu veka.

Kot zgodovinski pisatelj z romantično noto si je izbral tudi vstajo Mahdija proti egipčanski vladi, dasi je vstaja samo okvir in ga je zanimala zlasti tropična dežela. Smain, ki je bil poročen z Mahdijevo sestrično, je obljubil egipčanski vladi, da oprostí Evropejce iz rok Mahdijevih in je dal kot poroštvo svojo ženo in otroke. A Smain se ni vrnil in je zdaj skušal pripeljati za seboj ženo in otroke, ki so bili pod nadzorstvom v Port-Saidu. Z zvijačo se je posrečilo Fatmi, ženi Smainovi, da jê ujela Stanka in Nelko, otroka dveh inženirjev pri sueškem prekoku, in jih poslala k Smainu v puščavo, ker je upala, da bo izpustila angleška vlada njo in njeno deco, če hoče rešiti Stanka in Nelko. Pot skozi puščavo do Mahdija, afriška flora in favna, vse groze puščave in neverjetnost, da se rešita dva otroka iz rok beduinov in da ju najdejo angleški raziskovalci Afrike, to je vsebina precej obilne knjige. Delo sloni na neverjenostih in je zanimivo samo kot potopis. Za epilog nam pove pisatelj, da je bila čez deset let srečna poroka med Stankom in Nelko in da sta šla na ženitovanjsko potovanje v Afriko, pa zdaj ne peš kot prvič! — Marsikateri užitek med čitanjem nam pokvari prevajalčeva kancljijska slovenščina.

Joso Jurkovič.